

Список використаних джерел:

1. Бояров В. А. Психология профессиональной пригодности: учебное пособие для ВУЗов / В.А. Бояров. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 511 с.
2. Дулин В. Н. Развитие профессионального опыта морских специалистов в учебно-тренажерных центрах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Дулин Владимир Николаевич. – Калининград, 2006. – 110 с.
3. Дьяченко М. И. Готовность к действию в напряженных ситуациях: психологический аспект / М.И. Дьяченко, Л.О. Кандыбович. – Минск: Изд-во БГУ, 1985 – 206 с.
4. Экстремальна психологія: підручник / [О.П. Євсюков, А.С. Куфлієвський, Д.В. Лебедєв та ін.]; за ред. О.В. Тімченка. – К.: ТОВ «Август трейд», 2007. – 502 с.
5. Корольчук М. С. Психологія працездатності корабельних спеціалістів в екстремальних умовах: дис. ... докт. психол. наук: 19.00.02 / Корольчук Микола Степанович. – К., 1996. – 343 с.
6. Криворучко П. П. Психологічне забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів у тривалому плаванні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук.: спец. 20.02.02 «Військова педагогіка і психологія» / П.П. Криворучко. – К., 2006. – 16 с.

Сонова Д.О.,

викладач Університетського коледжу
Київського Університету імені Бориса Грінченка

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Проблема формування позитивного іміджу та соціалізації майбутнього педагога дошкільного навчального закладу не отримала в повній мірі своє відображення у наукових дослідженнях, а також у практиці вузівської підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Недостатня увага приділяється формуванню позитивних якостей особистості, оволодіння педагогами технологіями підвищення зовнішньої привабливості та особистісної комунікабельності, умінню самопрезентуватися, формуванню соціальної свідомості, самосвідомості та ціннісних установок, які будуть визначати траєкторію професійного розвитку майбутнього працівника дошкільного навчального закладу.

Бурхливі зміни, що мають місце у житті сучасного суспільства, з особливою гостротою ставлять проблему адаптації поведінки особистості з метою досягнення соціального успіху. Прагнення людини викликати в інших певне враження, щоб підвищити власну спроможність досягти поставленої соціальної мети, безумовно, є природним та універсальним. Слід вражати, що такий стан речей відбиває процес становлення неповторного особистісного начала в поведінці людини, оскільки ця унікальність є специфічною формою буття світу людини у світі соціуму. Законом України «Про освіту» (1996 р.), «Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття)» (1994 р.), «Базовим компонентом дошкільної освіти» (1998 р.), «Концепцією дошкільного виховання в Україні» (1993 р.), «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті» (2001 р.) та іншими законодавчими документами підкреслюється, що особливої ваги набуває подання зразка для наслідування дітям дошкільного віку вихователями дошкільних навчальних закладів.

Індивідуальний імідж сучасного педагога - одна з мало-досліджуваних проблем педагогічного знання. Це явище цікаве для педагогіки насамперед у світлі нових вимог, що ставляться до майбутнього педагога дошкільного навчального закладу та виховання в умовах побудови демократичного громадянського суспільства в незалежній Україні, де на першому плані стоять гуманістичні цінності цивілізації - цінність особистості, її вільний духовний та моральний розвиток.

На думку Г. Почепцова, «імідж - це звернене у зовнішнє "Я" людини, її публічне "Я"». В. Шпалінський підкреслює, що імідж - «це те, чим і ким здається людина у своєму оточенні, якою бачать і сприймають її «вони». Отже, узагальнюючи наукове трактування дослідниками поняття «імідж», ми вважаємо, що імідж - це полісемантична категорія, яка пов'язана з соціалізацією в колективі, характеризує стиль професійної діяльності, манеру спілкування, уміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності. Вдалий імідж - це здатність переконати оточуючих, що носій цього іміджу є втіленням в собі ідеальних якостей, які вони бажали б мати, якщо були б на місці цієї людини. У незалежній Україні формується інформаційний простір, де роль іміджу для трудової соціалізації та досягнення особистісно професійного успіху стає все помітнішою, інколи - незамінною.

Гостра зацікавленість проблемами іміджу в політиці, торгівлі, рекламному бізнесі, в організації мас-медіа, в мистецтві, педагогіці, в практичному управлінні - ось далеко не повний перелік очевидних доказів того, що актуальність феномену іміджелогії з кожним роком зростає.

Імідж є цілеспрямовано створюваним образом-уявленням, який за допомогою асоціацій наділяє суб'єкт додатковими цінностями і завдяки цьому сприяє більш емоційному його сприйняттю.

Аналітичний огляд досліджень (О. Володарської, А. Каложного, Я. Коломенського, О. Перелігіної) з порушеної проблеми засвідчує її актуальність для майбутніх фахівців дошкільного навчального закладу. Утім, у проаналізованій літературі виявлено досить фрагментарні та опосередковані дані щодо характеристик іміджу та соціалізації майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладу та умов їх створення. Водночас, за даними багатьох дослідників (В. Михайлова, О. Осетрова, М. Піскунова, С. Смірнова, Г. Сорокіна та інших), у значній частині, як досвідчених вихователів, так і студентів-педагогів виявлені проблеми, пов'язані із самопрезентацією та самоствердженням фахівця.

Складові іміджу майбутнього педагога дошкільного навчального закладу:

- внутрішнє "Я" (внутрішній образ студента-педагога, що відповідає обраному фаху і виявляється у його професійній культурі й мисленні, емоційності й творчому настрої, привабливості й вишуканості, внутрішній стійкості й гідності, позиції й ступені мобілізації тощо);
- зовнішній вигляд педагога (засвідчує про ціннісні риси, які в гармонійному поєднанні з педагогічним артистизмом створюють позитивний образ педагога-професіонала, сприяють формуванню гарного враження і репутації, допомагають соціалізуватись в трудовому колективі);
- використання вербальних і невербальних засобів спілкування (жести, міміка, пантоміміка, інтонація) майбутнього вихователя мають привертати увагу вихованців до нього, викликати довіру і налаштовувати їх на активну взаємодію.

Соціалізація та створення позитивного іміджу сучасного педагога дошкільного навчального закладу тісно пов'язані із його професійною компетентністю, педагогічною майстерністю, психолого-педагогічною культурою особистості вихователя та особистісними й професійно значущими якостями

педагога. Вищим навчальним закладам необхідно орієнтуватися на гуманістичну модель соціалізації майбутніх вихователів, яка спирається на студентоцентризоване навчання, здатність до діалогу та співробітництва.

О.П. Соснюк,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології
КНУ імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ТRENДИ ТА ВИКЛИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОСВІТНЬОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СВІТІ

Забезпечення умов для успішної освітньої соціалізації належить до найважливіших завдань, які необхідно вирішувати в сучасній психолого-педагогічній практиці. Цей процес має свої особливості в контексті трансформації вищої школи.

Стрімкий розвиток MOOCs (Massive Open Online Courses – Масових Відкритих Он-лайн Курсів) – один з найбільш помітних трендів у системі вищої освіти. Після проведення спеціальних trendwatching досліджень було встановлено, що у багатьох людях в світі (переважно молоді) існує потреба в отриманні якісної освіти від викладачів провідних університетів за доступними цінами та дистанційно. За допомогою сучасних технічних засобів це виявилось можливим, і, завдяки цьому було сформовано світовий ринок MOOCs. Найбільш відомими та успішними серед них можна вважати освітні портали Coursera, MIT, Udacity, edX, 2tor.

Однак останнім часом керівники провідних зарубіжних ВНЗ скептично оцінюють перспективи MOOCs, що засвідчують сучасні дослідження (наприклад, Babson Survey Research Group).

По-перше, це пов'язано з тим, що чимало ВНЗ інвестували в розвиток різних відкритих освітніх платформ, сподіваючись на відносно швидку монетизацію проектів. Однак, як показала практика, ці сподівання у переважній більшості випадків поки що не оправдалися. Таким чином, витративши певну кількість фінансових ресурсів, вони не отримали того економічного ефекту, на який сподівались. По-друге, розвиток MOOCs для традиційних ВНЗ несе певну загрозу у вигляді можливого відтоку студентів. Саме тому, освітні програми, які пропонуються в цьому форматі не передбачають сертифікацію з наданням кредитів (тобто не можуть конкурувати з освітніми послугами класичного зразка). Цей момент, знижує привабливість навчання на таких курсах серед студентів. По-третє, впровадження технологій MOOCs потребує від ВНЗ суттєвої реорганізації власної діяльності. До такої перебудови, багато хто з топ-менеджерів в системі освіти не готовий (в першу чергу психологічно, в другу – фахово, в третю – ресурсно).

Ситуація з MOOCs багато в чому нагадує ситуацію на автомобільному ринку, де гібридні, електричні та інші альтернативні двигуни могли з'явитися у масовому виробництві ще у 80-ті роки, але їх впровадження швидко стримували міжнародними автомобільними корпораціями. В решті решт, вони виступили лише частка патентів та технологічних розробок. Щось подібне можна спостерігати в освітній сфері. Саме викладачі провідних зарубіжних ВНЗ беруть участь у розробці курсів для різних платформ MOOCs, а деякі з цих ресурсів активно фінансують провідними ВНЗ. Багато технологій, які проходять обкатку в MOOCs, впроваджено в освітній процес традиційних ВНЗ. Таким чином, на той момент

прийде година «X» для масового переходу в інші освітні формати, вони будуть найбільш готовими до цього. Тому, певний песимізм, який можна виявити в актуальних оцінках керівників зарубіжних ВНЗ відносно майбутнього MOOCs, явище тимчасове. І, скоріше за все, зміни в цій сфері відбудуться набагато швидше, ніж в розглянутому вище прикладі на автомобільному ринку.

Цілком ймовірним здається наступний сценарій розвитку ситуації з впровадженням MOOCs в системі вищої освіти: 1) традиційна (і при цьому високотехнологічна в усіх сенсах) вища освіта – буде дуже коштовною і доступною для більш заможних студентів, які будуть складати основу майбутньої наукової та політичної еліти; 2) вища освіта в Unidiversity – буде доступною за ціною для студентів з середнім матеріальним достатком і буде займатися підготовкою спеціалістів вузького професійного спрямування; 3) вища освіта в Інтернет Університетах – буде доступною за ціною/або взагалі безкоштовною (бюджетне фінансування) для широкого загалу – варіант масової освітньої послуги; 4) гібридна вища освіта – буде доступною за ціною для студентів з середнім матеріальним достатком, в її межах будуть розвиватися програми здобуття другої вищої освіти за іншим фахом, додаткової професійної освіти в межах свого фаху, програми професійного вдосконалення тощо.

Перераховані тенденції визначають загальний контекст трансформації системи вищої освіти в світі, однак не вичерпують його. За результатами роботи International Staff Week on Virtual Education and Project-Based Learning (Novia UAS, Finland, 2016) до інших трендів в інституційному та змістовому вимірах освітньої соціалізації можна віднести: 1) активну співпрацю університетів з роботодавцями як у питаннях матеріального забезпечення навчального процесу, так і при визначенні змісту освіти (особливо це стосується прикладних наук); 2) інтенсифікацію взаємодії університетів з засобами масової інформації (включно з використанням можливостей соціальних медіа) для популяризації власних освітніх програм; 3) впровадження університетами англійських освітніх програм та спеціальних програм, що забезпечують академічну мобільність студентів та викладачів; 4) посилення активних методів навчання підсилене використанням високотехнологічних інноваційних засобів (методи віртуального навчання); 5) акцент на закріплення набутих знань та розвиток hard-skills (професійних вмінь і навичок) студентів через впровадження проектно-орієнтованого навчання (навчальний проект – готовий для використання на практиці продукт); 6) акцент на розвиток soft skills (лідерські якості, комунікативна та методологічна компетентність etc) як передумови побудови успішної професійної кар'єри; 7) підвищення стандартів якості освіти (в т. ч. через залучення студентів до оцінювання не тільки діяльності викладачів та умов навчання, але й власної академічної активності).

Що стосується нашої країни, то нам варто відслідковувати зміни в сфері вищої освіти та намагатися не відставити від світових трендів. Тільки так зможемо нам зберегти вітчизняну освітню систему, не зазнавши суттєвих втрат.